

Klimat- och
näringslivsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Kn.remissvar@regeringskansliet.se
Kn.ke.remisser@regeringskansliet.se

Remissvar om EU-kommissionens förslag till direktiv om styrkande och kommunikation om uttryckliga miljöpåståenden – Green claims

Sammanfattning

Kemikalieinspektionen stödjer generellt EU-kommissionens initiativ till förslag om styrkande och kommunikation om miljöpåståenden. Samtidigt är det svårt att utläsa konsekvenserna av förslaget.

Kemikalieinspektionen anser att det är en brist att kemikalier inte ingår i själva lagstiftningsförslaget och att denna del bör utvecklas för att förslaget i högre grad ska bidra till skyddet av människors hälsa och miljön.

Kemikalieinspektionen bedömer att olika nationella myndigheters roller kommer att behöva förtydligas i förhållande till tredjepartsverifiering.

Vi instämmer i att tredjepartsverifiering är en viktig komponent men det är svårt att utläsa ur förslaget hur denna ska gå till och förslaget behöver därför utvecklas vidare.

Synpunkter

Övergripande synpunkter

Kemikalieinspektionen instämmer med EU-kommissionens analys att förslaget förbättrar konsumenters möjligheter att bidra till den gröna omställningen genom att göra informerade val baserade på pålitlig och verifierbar information. Det är viktigt att riskerna för så kallad 'green washing' (grönmålning) reduceras. Kemikalieinspektionen anser att företag och organisationer lätt bör kunna se vilka kriterier som behöver uppfyllas för att ett uttryckligt miljöpåstående eller miljömärkning ska få användas. Syftet med förslaget är lovtvårt, men det är i vissa delar oklart hur direktivet ska genomföras i praktiken vilket troligen kommer att leda till omfattande diskussioner och risk för varierande tolkningar på nationell nivå. Vidare bör kemikaliekrav inkluderas i lagstiftningen för att den på bästa sätt ska bidra till att uppfylla målen i EU:s kemikaliestrategi.

Artikel 3.1(e)

Kemikalieinspektionen instämmer i förslaget i artikel 3.1(e) där det sägs att kriterierna som ingår i uttryckliga miljöpåståenden alltid ska vara mer strikta än lagstiftningen, då de är tänkta att gå längre än lagkraven genom att proaktivt verka för en bättre miljö.

Skälsats 68 och artikel 21.3(b)

I direktivförslaget framgår av skälsats 68 att ambitionen är att de mest skadliga ämnena slutligen ska fasas ut för att undvika allvarliga skador på hälsa och miljö, med särskilt fokus på konsumentprodukter. Förslaget saknar dock lagkrav för att uppnå denna ambition, vilket Kemikalieinspektionen anser är en brist. Detta är problematiskt eftersom förslaget därmed inte ger några incitament för att utveckla produkter som är säkrare och bättre för människors hälsa och miljö ur kemikaliesynpunkt.

I förslagets artikel 21 om utvärdering och översyn av lagstiftningen framgår dock av paragraf 3 (b) att kommissionen fem år efter ikraftträdandet av förordningen ska överväga att införa förbud mot miljöpåståenden gällande produkter som innehåller farliga ämnen, utom i de fall där användningen av dessa bedöms nödvändig för samhällets funktion. Nuvarande skrivning är enligt Kemikalieinspektionens uppfattning alltför svag och otydlig. Vi anser att förordningsförslaget bör kompletteras med krav som innebär att särskilt farliga ämnen identifierade under

Reach eller motsvarande¹ i normalfallet inte får ingå i konsumentprodukter som är föremål för ett allmänt miljöpåstående. Inte heller varor som behandlats med biocider med avsikten att ge varan en bestående biocideffekt ska kunna omfattas av ett sådant påstående.

Produkter som är avsedda att bidra till omställningen för att minska klimatpåverkande utsläpp och mot ökad elektrifiering, såsom batterier, solceller m.m, (i fortsättningen kallade ”omställningsprodukter”) kan idag ofta och i varierande grad innehålla farliga ämnen. För att säkerställa att omställningen mot ett hållbarare klimat går så skyndsamt som möjligt kan det här krävas särskilda överväganden gällande uttryckliga miljöpåståenden och miljömärkning. Dessa överväganden kommer dock som regel att behöva hanteras av miljömärkningsorganisationerna som en del av deras arbete med att utforma kriterier för märkningen. Generellt är det dock vår uppfattning att det även för omställningsprodukter är viktigt med incitament för att så långt som möjligt och där alternativ är tillgängliga fasa ut och ersätta problematiska kemikalier. I sammanhanget bör det påpekas att det redan idag enligt befintliga regler om miljö- och hälsopåståenden i CLP (förordning 1272/2008 (EU)) är förbjudet med påståenden av typen ”giftfri” i marknadsföringen av kemiska produkter. Dessa regler gäller med företräde till reglerna i direktivförslaget och refereras till i förslagets skälsats 68. Reglerna i CLP gäller dock inte för det som i Reach definieras som varor, d.v.s. produkter vars form och design är viktigare för dess funktion än det kemiska innehållet.

Artikel 10–11

Tredjepartsverifiering är en central komponent för ett pålitligt system för uttalade miljöpåståenden. Dock är det svårt att utläsa ur förslaget vilka krav som ska ställas på tredjepartsverifieringen och denna aspekt bör utvecklas vidare. Vi stödjer principen i artikel 10 om tredjepartsverifiering av miljöpåståenden och miljömärkningar. Det är dock viktigt att i sammanhanget tydliggöra vad det verifierande organets mandat innefattar. Verifieringsorganet ska efter genomförd verifiering enligt lagförslaget upprätta ett intyg om överensstämmelse som certifierar att det uttryckliga miljöpåståendet eller miljömärkningen lever upp till kraven i direktivet, vilket ska godkännas av medlemsstaternas behöriga myndigheter. Kemikalieinspektionen måste emellertid även kunna utöva den marknadskontroll

¹ Möjliga alternativ till särskilt farliga ämnen listade på REACH-förordningens kandidatförteckning skulle kunna vara ”Substances of Concern” enligt definitionen i kommissionens förslag till förordning om ekodesign av hållbara produkter (ESPR) eller de farokategorier som ingår i ”the most harmful substances” enligt EU:s kemikaliestrategi för hållbarhet (COM (2020) 667 final).

eller tillsyn som redan i dag följer av lagstiftningen på området över de näringsidkare som fått intyg upprättade, och det bör tydliggöras att intyget som sådant inte ska ses som en garanti att all övrig miljölagstiftning, till exempel EU:s kemikalierregler, är uppfylld.

Artikel 1.2

Förslagets artikel 1.2 innehåller en *lex specialis*-regel som innebär att andra bestämmelser i dels ett antal specificerade rättsakter, dels ospecificerade nu gällande eller framtida bestämmelser om märkningar och miljöpåståenden har företräde framför direktivets bestämmelser. Det innebär att de redan existerande specialbestämmelserna på området i exempelvis EU:s biocidproduktförordning inte omfattas av direktivets skrivningar och därmed gör vi – i brist på hänvisning till EU:s marknadskontrollförordning – bedömningen att de tillsynsåtgärder som regleras i direktivet inte utgör marknadskontroll.

Artikel 15

I förslaget ingår stickprovskontroller på produkter som är miljömärkta eller som har miljöpåståenden. Det är inte utpekade vilka myndigheter som ska genomföra kontrollerna, utan det blir en fråga när direktivet ska genomföras i nationell rätt. Redan på detta stadium bedömer vi dock att kostnaderna för ansvariga myndigheter kommer att öka genom att arbetsuppgifter tillkommer.

Skälsatserna 17 och 32

I de fall näringsidkaren avser att använda metoden ”Product Environmental Footprint” (PEF), för att styrka miljöpåståenden, är det viktigt att uppmärksamma att metoden idag inte är tillräcklig när det gäller att fånga upp och hantera aspekter som (eko)toxikologi och kemikaliesäkerhet. Metoden behöver därför utvecklas.

Artikel 3.3

I förslaget anges att mikroföretag kan undantas från lagförslaget. Även om det är ett förståeligt resonemang givet kostnader för företagen och att det dessutom krävs kunskaper inom miljöområdet, anser vi att mikroföretag inte bör undantas. Mikroföretagen hindras inte från att sälja sina produkter, oavsett om de kommer med miljöpåståenden eller inte. Samtidigt kan ett undantag medföra ojämlika konkurrensvillkor och att förtroendet för miljöpåståenden och regelverket kring dessa undergrävs.

I detta ärende har generaldirektören Per Ängquist beslutat. Anne-Marie Johansson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Ulrika Dahl och Patrik Ernby deltagit.

Per Ängquist

Anne-Marie Johansson